

Joachim Roman Bar

Zmiana przepisów o wydaleniu z zakonu

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 18/1-2, 69-71

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

O. JOACHIM ROMAN BAR OFMCONV.

ZMIANA PRZEPISÓW O WYDALENIU Z ZAKONU

Treść: I. Prawo kodeksowe. — II. Dekret z 2 marca 1974 r.

I. Prawo kodeksowe

Przepisy o wydaleniu z zakonu¹ mają na uwadze w pierwszym rzędzie dobro społeczności zakonnej jako takiej, ale pragną także uchronić od krzywdy zainteresowanego zakonnika. Prawo kodeksowe (kan. 646-668) dokładnie określa dla jakich powodów i kto może wywalić z zakonu, oraz jaki należy zachować przy tym sposób postępowania. Wydalenie z zakonu to przymusowy sposób opuszczenia zakonu, czyli wykluczenie z przyczyn prawnych i w sposób prawem przepisany, z obowiązkiem zachowania ślubów. Zakonnik opuszcza społeczność zakonną przymusowo, ale dobrowolnie dał powód do tego wykluczenia.

Wydalenie w niektórych cięższych wypadkach następuje na mocy samego prawa, zwyczajnie jednak dokonuje się przez wyrok sądowy lub dekret, po uprzednim przeprowadzeniu procesu sądowego względnie administracyjnego.

Kodeks prawa kanonicznego przewiduje kilka sposobów postępowania przy wydalaniu zakonników po ślubach wieczystych:

a) Wydalenie na mocy samego prawa, skoro zajdzie jeden z trzech przypadków wyliczonych w kanonie 646. Nie potrzeba do ważności żadnego procesu ani urzędowej deklaracji². Jednak ze względów praktycznych potrzebne jest stwierdzenie faktu, jak to nakazuje kan. 646 § 2.

b) Przy zachowaniu postępowania administracyjnego, przewidzianego w kan. 649-653, może na podstawie dekretu nastąpić wydalenie zakonników, którzy złożyli śluby wieczyste w zakonie kleryckim niewyjętym albo w zakonie laickim.

c) Zakonników po ślubach wieczystych w zakonie kleryckim wyjętym nie można wywalić bez przeprowadzenia procesu kościelnego (kan. 654). Dla przeprowadzenia procesu są podane normy specjalne (kan. 654-658), gdyż proces ten, chociaż w zasadzie jest

¹ Obszerniejszy komentarz zob. np. J. R. Bar, *O zakonach, o osobach świeckich*, Warszawa 1968 s. 261-279.

² Pont. Comm. Int. 30. VII. 1934, AAS 26(1934) 494.

procesem karnym, posiada niektóre znamiona postępowania administracyjnego.

W praktyce najwięcej trudności sprawiał proces jaki był wymagany przy wydalaniu zakonników po ślubach wieczystych z zakonów kleryckich wyjętych. Te trudności potęgowały się, gdy zakon był liczny, podzielony na prowincje, nieraz daleko położone od centrum zakonu.

Po roku 1966, kiedy w myśl motu proprio *Ecclesiae Sanctae* II, 6 można było wprowadzić — tytułem próby — do odnowionych konstytucji zakonnych nawet przepisy sprzeczne z obecnie obowiązującym prawem powszechnym, ujawniła się w zakonach kleryckich wyjętych dążność do uproszczenia procedury wydalania z zakonu, mianowicie przez zastosowanie kan. 649—653 zamiast kan. 654—668. Kongregacja Zakonów i Inst. Świeckich pozwalała na te próby, gdyż przy zachowaniu procedury przewidzianej kan. 649—653 w wystarczający sposób były zabezpieczone wymogi sprawiedliwości, słuszności kanonicznej i szacunku dla osoby ludzkiej, jak to zresztą wykazała długoletnia praktyka w zakonach niewyjętych. Dyspenzy udzielone niektórym zakonom i doświadczenia kilku ostatnich lat utworowały drogę do uregulowania kwestii wydalania zakonników wyjętych w sposób ogólny, przez dekret Kongregacji Zakonów i Inst. Świeckich.

II. Dekret z 2 marca 1974 r.

Sprawa zmiany procedury wydalania z zakonów, jako ważniejsza i pociągająca za sobą uchYLENIA niektórych przepisów kodeksu prawa kanonicznego, po odpowiednim przygotowaniu została przedyskutowana na ogólnym zebraniu (in Coetu plenario) Kongregacji Zak. i Inst. odbytym w dniach 23—25 października 1973 r. Decyzję Kongregacji potwierdził pap. Paweł VI dnia 16 listopada 1973 r., ale dekret Kongregacji został ogłoszony³ dopiero przy końcu maja 1974 r. z datą 2 marca 1974 r.

Dekret w części dyspozytywnej zawiera nową normę prawną: „Zakony ścisłe i kongregacje kleryckie wyjęte, o których w kan. 654, przy wydalaniu zakonników po ślubach uroczystych albo prostych wieczystych mają stosować sposób postępowania określony w kan. 649—653 dla wydalania profesów wieczystych w kongregacjach kleryckich niewyjętych”.

Jako konsekwencja nowej normy prawnej przestały obowiązywać przepisy kan. 654—668 w tym co się odnosi do procesu, o ile kanony nie są powołane w kan. 649—653. I tak wiemy, że kan. 649 przytacza kan. 656—662, które określają przyczyny ja-

³ AAS 66(1974).

kie są wymagane do wydalenia w zakonach męskich i mówią o sposobie stwierdzenia tych przyczyn. Dlatego powyższe kano-ny zachowują nadal swą moc prawną.

Dekretem z 2 marca 1974 r. został więc zniesiony obowiązek przeprowadzania procesu w zakonach kleryckich wyjętych przy wydalaniu zakonników po profesji wieczystej i obecnie obowiązują wszystkie zakony męskie tylko jeden sposób wydalania, przez dekret administracyjny, z zachowaniem procedury przewidzianej w kan. 649—653.

Nowy dekret obowiązuje od chwili ogłoszenia, więc zaraz można go stosować w praktyce. Z woli ustawodawcy jest on jednak czasowy i wydany niejako na próbę, gdyż jego moc prawna rozciąga się do momentu wejścia w życie odnowionego kodeksu prawa kanonicznego.

Należy także zauważyć, iż prawodawca nie chce ograniczać prac nad odnową kodeksu i nie wypowiada się jak sprawa wydalania z zakonów kleryckich wyjętych będzie ostatecznie uregulowana w nowym kodeksie. Jednak omawiany dekret pośrednio wskazuje jakie są tendencje w Komisji Kodyfikacyjnej i jak prawo posoborowe dąży do uproszczenia i ujednoczenia powszechnego prawa zakonnego.

Discipline canonicae de dimissione religiosorum mutatio

SUMMARIUM

Auctor breviter refert de decreto nuper a S. Congr. de Relig. et Inst. Saec. publici iuris facto (2. III. 1974), dispositionesque decreti cum disciplina C.J.C. comparat atque utilitatem practicam novi decreti explanat.

Rzym, 26. V. 1974